

בנין יעקב

פרשת יתרו

אמרים יקרים מפנינים נפלאים
לעודד הלבבות בימים המאירים
להבהיק עיניים ביהלום וספירים

תוכן הענינים

פרשת יתרו

- הלימוד מפרשת יתרו.....ג
- התשובה תנאי לקבלת התורה.....ז

טבת תשפ"א

© כל הזכויות שמורות

להערות אפשר לפנות לטל-פקס : 02-999-8201

או למייל : GMAIL.COM@3122131

ניתן להשיג הקונטרס

בירושלים : 053-31-53-661 050-41-75-336

בבית שמש : 052-76-30-720

כמו כן ניתן להשיג את סדרת הקונטרסים

בנין יעקב על המועדים

אלול - תשרי • חנוכה • שבב"ם • פורים - ד' פרשיות

חודש ניסן - חג הפסח - ספירת העומר • שבועות • בין המצרים

וכן בנין יעקב על התורה: בראשית • שמות

פרשת יתרו

הלימוד מפרשת יתרו

מדוע נכתבה פרשת יתרו דייקא קודם קבלת התורה

בפרשתן (שמות יח א) "וישמע יתרו כהן מדין" וגו'. ידוע פלוגתת הראשונים שנחלקו בזה אם ביאת יתרו למדבר היתה קודם מתן תורה או לאחריו, והנה לדעת הסוברים שיתרו הגיע אחר מתן תורה צריך עיון מדוע אם כן נכתבה פרשת יתרו קודם מתן תורה, ובלאו הכי קשה ותמוה מאוד מה זו האריכות שהאריכה תורה כל כך במעשה ביאת יתרו וכל פרטיה, והאיך שנתגדל ועשו לו כל הכבוד הזה, למה עלינו לדעת כל הפרטים והשתלשלות הענין, ואיזו הוראה נוכל ללמוד מפרשה זו, ומדוע נכתבה פרשה זו בתורה דייקא קודם מתן תורה.

יקה חיזוק מיתרו לבל יתיאש ממצבו

וראה בזה דברים נפלאים וחיזוק נורא מה שכתב הרה"ק רבי לייבל אייגר זיע"א בספרו תורת אמת (בפרשתן ד"ה ענין) וכה דבריו: ענין הקדמת וישמע יתרו למתן תורה הוא, ללמד דעת לבל יתיאש ח"ו שום איש החפץ בחיים האמיתיים, אף שרואה בעצמו כי כבר עברו עליו עידן ועידנין ואין נוגה לו להאיר עיניו ממוחשכים ושיטעום טעם חיים, ומהקדמה זו [כלומר מהשתלשלות מעשה יתרו] יחליץ חושים לבטוח בד' ולצפות לישועה, כי אם יתרו שלא היה הורתו ולידתו

בקדושה ואף על פי כן זכה להתקרב, קל וחומר איש הישראלי נצר ממע כרם ד' בוודאי יוסיף אומץ לצפות ולשמוע וללמוד עד בוא עת ישועתו וכו'.

מה הרבותא בשמיעת יתרו

והנה ברש"י הק' כתב: 'וישמע יתרו' מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק. והקושיא מפורסמת דלכאורה הלא מפורש בהמשך הפסוק "כי הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים", ומה שואל רש"י 'מה שמועה שמע ובא', וכן יש לכאר מה הכונה 'וישמע יתרו' וכי רק יתרו שמע והלא כל יושבי תבל שמעו וראו מעשה הניסים והנפלאות של קריעת ים סוף וכמאמר הכתוב (שם טו יד) "שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת", ומהו הרבותא המיוחדת בזה שיתרו שמע.

יתרו האט דערהערט

וביאור נפלא מתאמרא על כך בשם הרה"ק מקאצק זיע"א 'וישמע יתרו מה שמועה שמע ובא', שאכן בודאי כל אומות העולם הגיע לאונם ושמעו את גודל הניסים אשר עשה השי"ת עם ישראל, אבל לא השימו לבם שהדבר נוגע עליהם, משל למה הדבר דומה למאן דהוא שרקד על פסי הרכבת ושמע צפירת הרכבת שמתקרבת ובאה, אבל לא עשה ולא כלום ואף לא זו ממקומו, ורק צעק אני שומע אני שומע, וכי יעלה על הדעת ששמיעה כמין זו נקריאת 'שמיעה', מה שאין כן שמיעת יתרו היתה שמיעה פנימית שהסב לבו לקבל הדברים, וכלשון קדשו "יתרו האט דערהערט", דהיינו שתיכף עשה מעשה ושם פעמיו אל עבר המדבר לבוא ולהיות חלק מעם הנבחר.

טעם למה שנהגו החסידים לנסוע אל רבם

והרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א הוכיח מדברי רש"י אלו לאחד ששאל אותו על מה ולמה נהגו החסידים לנסוע למרחקים ולהיטלטל בדרכים

כדי לקבל פני רבם ולשמוע תורה מפיו, והלא אפשר שכל אחד ישב בביתו בשלום ובשלווה על התורה ועל העבודה, ויעסוק בספרי מוסר וחסידות, ומהם ידע את המעשה אשר יעשה, ולמה להם לטרוח לבוא אל הרב, ענה לו הרה"ק בכיאר דברי רש"י הק' 'וישמע יתרו' מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק. דלכאורה הלא מפורש בהמשך הפסוק "כי הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים", ומה שואל רש"י 'מה שמועה שמע ובא'.

אלא על כרחך צריך לומר דאינו דומה שמיעה לראיה, ואף אם שומע האדם ומאמין בהש"ת, בכל זאת אינו יכול להגיע לשלימות העבודה אלא על ידי התקרבותו להצדיק, ועל כן לא היה די לו ליתרו השמועה והאמונה, אלא הוצרך לבוא אל משה רבינו ולהתגייר.

ההוכחה ממלחמת עמלק על חובת ההסתופפות בצוותא בצל יראי ה'

ובעין זה מצינו בשם הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זיע"א שכתב שמכאן רמז גדול שצריכין לנסוע אל צדיק הדור. דקשה הלא יכול היה יתרו לישב בשלווה בביתו על התורה ועבודה ומה שמועה שמע ובא אל משה, ותירץ דהנה הנס של קריעת ים סוף, הרי שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת נמוגו כל יושבי כנען, ובוודאי גם עמלק שמע מן הניסים הגדולים, ואם כן האיך יתכן שבא אחר כך ללחום עם ישראל. אלא על כרחך מפני שאינו דומה שמיעה לראיה ואם היה עמלק רואה בעיניו את הניסים שמא לא היה קל בדעתו למרוד בה', וכאשר ראה יתרו שאחרי נס קריעת ים סוף בכל זאת ויבוא עמלק, הבין כי לא טוב לישב בביתו רק צריכים לבוא פנים בפנים אצל הצדיק [כן הובא בספר אהבת חסד]^[א].

(א) ובדרך מליצה אמרו: "והם לא ידעו דרכי" שאם נשאר האדם בבית [-היי"ם] אזי לא ידעו דרכי, כי אי אפשר להשיג דרך העבודה רק על ידי דיבוק חברים והתקרבות לצדיקים.

כל אחד צריך להתייעץ עם מורה דרך או חבר טוב

יצריך לדעת שהשי"ת הכין לכל אחד ואחד בעולמו את הדרך אשר ילך בו ואת המעשה אשר יעשה, ואין הקב"ה בא במורניא עם בריותיו, ואף מי שאין לו האפשרות לקבל עצה מהצדיקים או מורה דרך, הרי יכול להתייעץ עם חבר טוב וכמו שכתב הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א בצעטיל קמן (אות יג): לספר בכל פעם לפני המורה לו דרך השם ואפילו לפני חבר נאמן כל המחשבות והרהורים רעים אשר הם נגד תורה הק' אשר היצר הרע מעלה אותן על מוחו ולבו הן בשעת תורה ותפלה הן בשכבו על ממתו והן באמצע היום, ולא יעלים שום דבר מחמת הבושה, ונמצא על ידי סיפור הדברים שמוציא מכח אל הפועל משבר את כח היצר הרע שלא יוכל להתגבר עליו כל כך בפעם אחרת, חוץ עצה הטובה אשר יוכל לקבל מחבירו שהוא דרך השם והוא סגולה נפלאה.

הלימוד לדורות מפרשת יתרו

זוהו הלימוד לדורות מפרשת יתרו, שאי אפשר להאדם להתדבק בתורה ועבודת השי"ת אלא על ידי שיכנע עצמו למי שגדול ממנו לשאול עצה ותושיה, ואין שייך שהאדם יעבוד את ה' בינו לבין עצמו, כי השגת דרכי העבודה היא דייקא בדיבוק חברים מקשיבים, ובהטית אוזן לשמוע דבר ה' מפי מורה דרך, לדעת את המעשה אשר יעשון.

התשובה תנאי לקבלת התורה

כתיב (שמות יט א-ב) "בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני, ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני" מבואר ברש"י הק' למה הוצרך לחזור ולפרש מהיכן נסעו, והלא כבר כתב שברפידים היו חונים, בידוע שמשם נסעו. אלא להקיש נסיעתן מרפידים לביאתן למדבר סיני, מה ביאתן למדבר סיני בתשובה, אף נסיעתן מרפידים בתשובה[ב].

ע"י הרטה על עונותיו יזכה להארה בהבנת התורה

ומפורש הדבר בדברי השל"ה הקדוש (יתרו דרך חיים תוכחת מוסר א) שכתב: הנה עשו ישראל תשובה קודם שקבלו את התורה. ומוסיף עוד בדברים נוראים שמכאן רמז למאמר מקצת המקובלים, כי לפעמים נמנע מהאדם מלהבין

(ב) וכן הוכיחו המפורשים (ר"א מזרחי בפרשתן) מזה דכתיב "ויחן שם ישראל נגד ההר" בלשון יחיד, דמשמע שהיו כולם בלב אחד, והיה לבם שלם לאביהם שבשמים.

הרי לנו שכדי לזכות לקבלת התורה צריכים תחילה לשוב בתשובה, וכן מובא בשם הצדיקים דמאמר הכתוב ויחן שם ישראל כאיש אחד בלב אחד רומז על ענין התשובה מעבירות שבידם, כי אי אפשר להשיג מעלת התשובה רק על ידי מדת האחדות.

וכדברים האלו איתא בספר שם משמואל (בא תרפ"ג) וזה דבריו: דהנה אמרו ז"ל (רש"י שמות י"ט בשם מכילתא) מה ביאתן למדבר סיני בתשובה אך נסיעתן מרפידים בתשובה, אף שלא מצינו מפורש שביאתן למדבר סיני בתשובה, הגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה משום דכתיב ויחן שם ישראל נגד ההר, ואמרו ז"ל (שם) כאיש אחד בלבד אחד, וזה אי אפשר אלא על ידי תשובה, עכ"ד. והיינו התאחדות ישראל עד שיהיו נחשבים כאיש אחד בלבד אחד אי אפשר אלא כשכל אחד הוא שפל בעיני עצמו ואינו רואה מציאותו אלא מפאת התחברו לכלל ישראל, וזוהי תשובה ביטול מהותו.

איזה פשט או איזה חקירה והשגה, ודבר זה מחמת הקליפה מאיזה עון שעשה המבדלת בינו לבין העיון, על כן צריך אדם לפשפש במעשיו ולהתודות, ולהיות מודה ועוזב. וכן תיקן האלהי [הוא רבינו הרמ"ק זיע"א] בפרדס תפלה על זה קודם שילמוד. וככה ינהוג כל אדם, אם קשה לו ההבנה, יתחרט על עונותיו ויתודה וישוב אל ה', ויתפלל אליו יתברך שהוא יחוננו דעת וילמדנו בינה. ורמזו לדבר, סמיכת ברכת אתה חונן לברכת השיבנו אבינו לתורתך כו' והחזירנו בתשובה כו'.

יְקִידִים בַּתְּשׁוּבָה טָרַם גִּשְׁתּוֹ לַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה

ובהדרכה זו האיר לנו הגאון רבי חיים מוואלוז'ין זיע"א בספרו נפש החיים בגודל החיוב להקדים בתשובה טרם גשתו לעסוק בתורה הק' ולהתדבק בהשי"ת ובתורתו, כדי שח"ו לא יהיה בכלל מה שנאמר (תהלים נ מז) "ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חקי". והא לך לשונו הזהב (שער ד פרק ז): ולזאת ראוי להאדם להכין עצמו כל עת קודם שיתחיל ללמוד, להתחשב מעט עם קונו יתברך שמו במהרת הלב ביראת ה', ולהטהר מעונותיו בהרהורי תשובה, כדי שיוכל להתקשר ולהתדבק בעת עסקו בתורה הקדושה בדבורו ורצונו יתברך שמו.

עוד הוסיף ואמר שמלבד הרהורי התשובה יש להאדם להתישב ביראת ה' ולהתודות על חטאיו, וכה דבריו (שם פרק ו): לזאת האמת שזו היא הדרך האמתי אשר בזה בחר הוא יתברך שמו, שבכל עת שיכין האדם עצמו ללמוד, ראוי לו להתישב קודם שיתחיל, על כל פנים זמן מועט ביראת ה' טהורה במהרת הלב, להתודות על חטאתו מעומקא דלבא, כדי שתהא תורתו קדושה וטהורה, ויכוין להתדבק בלימודו בו בתורה בו בהקב"ה, היינו להתדבק בכל כחותיו לדבר ה' זו הלכה, ובוה הוא דבוק בו יתברך ממש כביכול, כי הוא יתברך ורצונו חד כמו שכתוב בווהר, וכל דין והלכה מתורה הקדושה, הוא רצונו יתברך שכן גזרה רצונו שיהא כך הדין, כשר או פסול ממא וטהור אסור ומותר חייב וזכאי.

וכן כתב בספרו רוח חיים על אבות (פ"ו מ"א): קודם לימוד התורה צריך להרהר ביראת ה' כדי שיהיה יראתו קודמת לחכמתו, וכן להתודות על חטאיו כדי שילמוד אחר כך במהרה.

יזהר מאוד שלא יהיה ח"ו בכלל ולרשע אמר אלוקים וגו'

וכבר הזהיר על כך בספר ראשית חכמה (שער התשובה פ"ב כד) וכתב שקודם
החרטה והתשובה אין תורתו רצויה ומקובלת, כמאמר הכתוב (תהלים ג, מז)
"ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי". וידוע על צדיקי קמאי שהיו שופכים
דמעות כמים קודם שפתחו בלימוד התורה, כדי שח"ו לא יהיו בכלל 'ולרשע אמר
אלוקים' וגו' [ג].

מעשה נורא מסופר על הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א שבא פעם לפני רבו
הרה"ק החוזה מלובלין זיע"א, והיה הרבי סגור בחדרו בליל שבת קודש
קודם קידוש, פתאום פתח הרבי את הדלת לבית המשמשים, והבית היה מלא
אדמורי"ם וזקנים מגדולי תלמידיו כולם מלובשים במדי לבן, ויפנה אליהם הרבי
ויאמר להם: הגה כתוב (דברים ז י) "ומשלם לשונאיו על פניו להאבידו", ותרגום
אונקלוס 'ומשלם לשנאוהי מבון דאנון עבדין קדמוהי בחייהון לאובודיהון' כלומר
שמשלם שכר טוב לרשעים בזה העולם על מקצת המצוות שעשו, כדי להאביד
שכרם בעולם הבא. אם כן שואל אני אתכם: בשלמא אם הרשע להוט אחר תאות

(ג) וז"ל השל"ה (מסכת ראש השנה פרק דרך חיים תוכחת מוסר): והוא הדין שיקדים החרטה
והתשובה, קודם עסק התורה. אף על גב שהתשובה העיקרית הוא עסק התורה, כי על
כן נקראת התורה אור, שהיא מאירה את האדם היאך יעשה תשובה, כדי שיתכפרו לו
עוונותיו, אפילו הכי צריך שיקדים לו החרטה והתשובה קודם עסק התורה, כמו שכתב בעל
ראשית חכמה בשער התשובה פרק ב' (אות כ"ד) בשם הזהר (ה"ג דף קכ"ג ע"א), וזה לשונו:
דלבתר דמתחרט מחובו ויעביד תשובה, יתעסק באורייתא. וקודם החרטה והתשובה אין
תורתו רצויה ומקובלת, כאמרו 'ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי' וכו' (תהלים ג, מז).
וכן 'כל איש אשר בו מום לא יקרב' (ויקרא כא, יז). ואם זה בצואת עונותיו מסריח, היאך
יתקרב לפני המלך. אדרבה, המלך יתרחק.

ולזה כוון החסיד רבי יהודה בר אלעאי ע"ה באמרו (ברכות ז א), אשרי מי שעמלו
בתורה, ועושה נחת רוח ליוצרו. פירוש, שהעוסק בה נקי מחטא ועון, שאז המלך
משתעשע בו ובתורתו.

ממון שפיר משלמין לו בממון הרבה, ואם הרשע להוט אחר תאות הכבוד, נותנין לו כבוד הרבה, אבל אם הרשע אינו אוהב לא כבוד ולא ממון אלא אוהב מדריגות, או אוהב להיות רבי, במאי משלמין לו העובדין טבא דעבד בהאי עלמא להאבידו מעלמא דאתי. אלא על כרחך הוא בוודאי כך: שמי שאוהב להיות רבי נותנין לו מן השמים להיות רבי, ומי שאוהב מדריגות, נותנין לו מדריגות, בכדי להאבידו מעלמא דאתי ח"ו. ותיכף סגר הדלת.

וכן הדבר אם אין האדם שב בתשובה מרם עסקו בתורה הרי יתכן שהנאתו והתמדתו בתורה אינו אלא ח"ו בכחינת 'על פניו להאבידו', אך על ידי שיקדים תחילה בהרהורי תשובה יזכה שתהיה לימודו בשלימות ללא שום חשש דופי.

צריך לשוב אף על החטאים הקלים

הרי לנו שכדי לזכות לקבלת התורה, וכדי לקנות קנין בתורה הקדושה מוכרח להקדים בתשובה תחילה, ואפילו על חטאים הקלים, כמבואר בדברי האור החיים הק' על הפסוק (שמות יט ה) "ועתה אם שמוע תשמעו בקולי וגו' והייתם לי סגולה מכל העמים" וגו'. דנקט הכתוב בלשון 'ועתה' על דרך שאמרו חכמינו ז"ל (ב"ר פכ"א) 'אין ועתה אלא תשובה', כי מפני שהיו ישראל מלוכלכים בחרמי העונות אשר קדמו להם, וגם החדשים מקרוב באו בהמראתם ככתוב בתורה כמה פרטי חטאים במן בשליו בשבת במים, וכאשר רצה אל עליון לתת התורה זכה וברה יסוד הקדושה והטהרה ורוחניות הרוחניות, צוה להם שיחזרו בתשובה אפילו מחטא קל.

בין רגע יכול להתהפך מרשע גמור לצדיק גמור

וממשיך האור החיים הק' שאל יעלה בלב האדם מחשבה שאולי מפני רוב רשעתו ח"ו אין מועיל לו התשובה, כי הנה כבר קדם לנו מאמרם ז"ל (קידושין מט:)) בדין המקדש את האשה על מנת שהוא צדיק גמור ונמצא רשע

שקידושיו קידושין, החיישין שמא עשה תשובה, ובאמצעות תשובתו יקרא צדיק. נמצינו למדים שעל ידי הרהור תשובה בלבנו, יש ביד האדם להתהפך בין רגע מרשע גמור, ולהיות נכלל בכלל הצדיקים.

וחיזוק נורא בזה מצינו מהרה"ק המגיד מקאזניץ זיע"א בספרו עבודת ישראל (בפרשתן) בביאור הכתוב (שמות יט ה) "ועתה אם שמוע תשמעו בקולי", על פי דברי המדרש הנ"ל 'אין ועתה אלא תשובה'. שהקב"ה רמז בזה לכל המתקרבים אליו, שאל יתיאשו ואל ייראו מגשת אליו עבור עונותיהם שעשו מקודם, כי העיקר על כל פנים להתקרב מהיום והלאה ושלא לחטא עוד, ועל כן אמר הכתוב 'ועתה אם שמע תשמעו בקולי', וזהו מצות תשובה, והוא חסדו הגדול שרוצה השי"ת לקרב את השבים, ושלא לזכור להם מעשיהם הראשונים.

עצה טובה שירגיל עצמו בתשובה תמידית

אכן לדידן יאמר שאל יפול האדם בדעתו בחשבו שעבודת התשובה רחוקה היא מאתנו ולמעלה מוכחתינו, כי קרוב אליך הדבר מאוד, ואף אם הרבה לפשוע השי"ת פושט יד לקבלו בתשובה, אמנם עצה טובה להאדם שלא יחכה בתשובתו עד שיערם עליו תלי תלים של עונות, אלא ירגיל את עצמו שבכל פעם שיבוא לידו איזו חטא קל או חמור ח"ו, ישתדל מיד באותו יום, להתחרט ולהתבונן במעשיו, ויאמר תיכף חטאתי עויתי פשעתי, וכשירגיל עצמו בהנהגה זו, אזי בוודאי יקל עליו עבודת התשובה, כי כל פעם שב רק על עבירה אחת, ונמצא שכל ימיו בתשובה, וכן רווח הוא בידו שכאשר יגיעו זמני התשובה לא יכבד עליו עונות רבים כי כבר שב עליהם תיכף בו ביום. והשי"ת יהיה בעזרינו שנוכה לעסוק בתורה הק' ולהתדבק בה מתוך תשובה שלימה, ויהיו תורתינו ותפילתינו מרוצים ומקובלים לפניו, לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו.

